

ΤΟ ΟΠΛΟΣΤΑΣΙΟ ΤΟΥ ΝΑΥΠΛΙΟΥ

Γιάννης Ρούσκας

Αρχιπλοίαρχος Πολεμικού Ναυτικού ε.α.
Ιστορικός - Ερευνητής

Τον Σεπτέμβριο του 1825 έφτασε στην Ελλάδα ο Γάλλος συνταγματάρχης Arnauld (Αρνώ) μαζί με Γάλλους μηχανουργούς, απεσταλμένοι από το Φιλανθρωπικό Κομιτάτο του Παρισιού. Ο Arnauld ίδρυσε στο Ναύπλιο Οπλοστάσιο, στο οποίο ενσωματώθηκε και το παλιό Οπλοουργείο για την κατασκευή τηλεβόλων και ελαφρών όπλων καθώς και λογχών και εκρηκτικών υλών.

Ο ικανός και δραστήριος Αρνώ και οι συνεργάτες του άρχισαν με ζήλο το έργο τους στο Οπλοστάσιο, που παρουσίασε μεγάλη δραστηριότητα στα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του, κυρίως στη συναρμολόγηση, επισκευή, φύλαξη και συντήρηση κάθε είδους όπλων. Έχουν διασωθεί τουφέκια με την επιγραφή "ΟΠΛΟΣΤΑΣΙΟΝ ΝΑΥΠΛΙΟΥ" ή "ΝΑΥΠΛΙΟΝ" και με τη χρονολογία συναρμολόγησής τους. Ακόμη κατασκευάστηκαν χυτές σφαίρες κανονιών διαφόρων διαμετρημάτων και επισκευάστηκαν τα κανόνια και τα καλούπια των τουφεκίων των ατάκτων, τα καριοφιλία κυρίως, βελτιώνοντας έτσι τη λειτουργία και τη σταθερότητά τους.

Για την άφιξη του Αρνώ και των συνεργατών του διαβάζουμε στη *Γενική Εφημερίδα της Ελλάδος*: "... Οι παρά του εν Παρισίους Φιλανθρωπικού Κομιτάτου απεσταλμένοι εις την Ελλάδα μηχανουργοί έφθασαν εις Ναύπλιο προ δύο σχεδόν μηνών· και μετ' ολίγας ημέρας ήρχισαν χωρίς της παραμικράς δυσκολίας να χύνωσι σφαίρας κανονιών διαφόρου μεγέθους, το οποίον εφαινότο έως της σημεριν αδιάντων εις την Ελλάδα διά την έλλειψιν μηχανουργών και των αναγκαίων μηχανών· ώστε η Ελλάς θέλει έχει εις το εξής εις αυτήν την επικράτειαν της εν των αναγκαίων εις την εαυτής υπεράσπισιν πολεμικών μέσων. Ο αρχηγός των απεσταλμένων Κύριος Αρνώ επιδιώρρωσε πολλά επιτηδείας και εντός ολίγου τους τύπουσ [τα καλούπια] των τουφεκίων των ατάκτων στρατευμάτων, και καταγίνεται εις επιδιώρρωσιν των φαλιών των κανονίων, όσα ήσαν βεβλαμμένα και σχεδόν άχρηστα, κατά την πλέον επιτηδειότεραν της πυροβολικής μέθοδον, και σχεδιάζει την κατασκευήν τουφεκίων, λογχών και ξιφών. Εντός ολίγου θέλει κατασκευασθί εις την Ελλάδα και νίτρον και πυρίτις κόνις. Ο συνταγματάρχης κ. Αρνώ, όστις εκτός των χρόνων των αξιωματικών των πυροβολιστών εις την Γαλλίαν, ήτο διωρισμένος και εις την γενικήν των βασιλικών χαλκείων διεύθυνσιν, υπόσχεται πολλά καλά εις την Ελλάδα...".

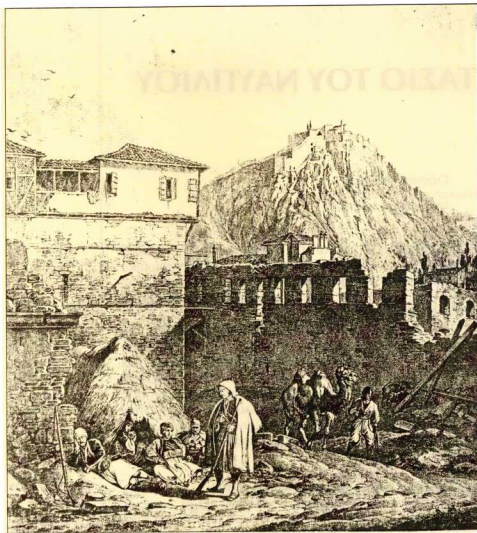
Και τα *Ελληνικά Χρονικά* χαιρέτισαν την άφιξη του Αρνώ και των συνεργατών του στην Ελλάδα, με τα ίδια λόγια².

Ο Αρνώ σχεδίασε νέους τύπους όπλων για

τον αποτελεσματικότερο εξοπλισμό των ατάκτων πολεμιστών. Εκτός των άλλων, συναρμολόγησε στο Οπλοστάσιο ένα τουφέκι που το είχε επινοήσει στη Γαλλία, κατάλληλο για την πολιορκία και την υπεράσπιση των φρουριών, "τουφέκι τηλεβόλου του Αρνώ", όπως το αναφέρει "η κατάστασησ του υλικού του Ναυτικού κατά το τέλος του Ιουνίου μηνός 1829", που είναι δημοσιευμένη στα Αρχεία της *Ελληνικής Παλιγγενεσίας*³.

Μηχανισμός τουφεκιού με την επιγραφή ΝΑΥΠΛΙΟΝ 1833 (Εθνικό Ιστορικό Μουσείο).

Το Ναυπλίο με το Πολεμίδι. Σχέδιο Krazeisen. (Καρά Κρατσάιζεν, Προσωπογραφίες Ελλήνων και Φιλελλήνων Αριστοκρατών, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1980).

Μηχανισμός τουφεκιού με την επγραφή **ΝΑΥΠΛΙΟΝ 1833** (Μουσείο Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων).

Η κατασκευή του τηλεβόλου είχε χαροποιήσει την Ελληνική Κυβέρνηση. Το Εκτελεστικό Σώμα διάταξε το Υπουργείο του Πολέμου στις 9 Μαρτίου 1826 "... να εμβαρκάρη εις το πλοίον του Καπετάν Σαχίνη το τουφέκι της νεωτέρας κατασκευής του κ. Αρνώ..."⁴. Συγχρόνως το υπουργείο του Πολέμου διάταξε τον Αρνώ: "Προσκαλείται να παραδώσης εις τον γενναιότατον πλοίαρχον Γεώργιον Σαχίνην, το παρά σοι ... τουφέκι της νεωτέρας κατασκευής όπερ εκ Γαλλίας μετακόμισες με όλα του τα αναγκαία διά να το μετεφέρη εις Μεσολόγγιον όπου θέλει χρησιμεύσει τούς εκεί πολιορκουμένους εναντίον των εχθρών"⁵. Τα αποτελέσματα του τουφεκιού στο Μεσολόγγι μάς είναι άγνωστα, όπως άγνωστα είναι το σχήμα, ο μηχανισμός, οι δυνατότητες και το βεληνεκές του.

Τον Ιανουάριο του 1826 ο Αρνώ αποφάσισε να αναχωρήσει από την Ελλάδα. Κατά τη μυστική συνεδρίαση 311 του Βουλευτικού (22 Ιανουαρίου 1826) προστέθηκε στο προβούλευμα 1158 ότι Επιτροπή από τούς βουλευτές Μ. Ιατρό, Ιω. Κοντούρα και Δημάκη Ιερομνήμονα "επεφορτίσθη να λάβη πληροφορίας παρά του Εκτελεστικού, διά ποιούς λόγους ο κύριος Αρνώ αναχωρεί από την Ελλάδα και σύρει μαζί του και τας μηχανάς..."⁶. Φαίνεται ότι αιτία της αναχώρησής του με τον αρχηγό του τακτικού σώματος συνταγματάρχη Fabnier, γιατί κατά τη συνεδρίαση 313 του Βουλευτικού, στις 25 Ιανουαρίου 1826, η βουλευτική Επιτροπή ανέφερε ότι "περί του κυρίου Αρνώ το Εκτελεστικόν απεκριθή ότι διέτρεξάν τινες διαφωνίαι μεταξύ του Φαβιέρου και του Αρνώ και διά τούτο απεφάσισε ν' αναχωρήση: ότι επάσχοις να τον καταπέσει να μείνη ενταύθα και θέλει πιασθή πάλιν διά να τον καταπέσει"⁷.

Και άλλη προσπάθεια έγινε για να πεισθεί ο Αρνώ να παραμείνει στην Ελλάδα, αφού κατά τη συνεδρίαση 316 του Βουλευτικού στις 29 Ιανουαρίου 1826 "επροβλήθη να διορισθή μία επιτροπή διά να συνομηλήση μετά του κυρίου Αρνώ και αφ' ου πληροφορηθή

διά ποίους λόγους ούτος ζητεί να αναχωρήσει εντεύθεν, ν' αναφέρει εις το Βουλευτικόν Σώμα...⁸.

Μετά την παραίτηση του συνταγματάρχη Φαβιέρου το Μάιο του 1828 από τη διοίκηση του τακτικού σώματος, διευθυντής των τακτικών στρατευμάτων διορίστηκε ο Βαυαρός συνταγματάρχης Heideck (Εϊδεκ). Τη διεύθυνση της Οπλαθήκης ο Εϊδεκ εμπιστεύθηκε στο λοχαγό Schnitzlein (Σντζιλάν). Εκεί έγινε εξέταση και τακτοποίηση των αποσκευών: "... Εύρον τα κράνη, γράφει ο Εϊδεκ στα Απομνημονεύματά του, άπνια εδωρήθησαν υπό των κομπάτων, εϊτα δε πολλά τουφέκια, εναύσματα διά βόμβας και χειροβούζια. Προσέτι έκεινο συνσφωρευμένα όλα σμού και πολλάκις λίαν επικινδύνως χυπή πυρίτις, θεϊον, μόλυβδος ακατέργαστος, σφαιράι και θήκαι φυσιγγίων, λωρία, πυριτοθήκαι, εφίπια και αναβολείς, λόγγαι, συνελόντι δ'εϊπνι εν εξ όλων όλλα, αλλά ουδέν εντελέξ. Τότε διέταξα να κατασκευασθώσι και να σπηθώσιν ίκρια διά τα όπλα και κρεμαστήρες διά τα λωρία κτλ. ..."⁹.

Εκτός από την κατασκευή των οπλοθεσιών και των κρεμαστήρων, όλα τα τουφέκια καθαρίστηκαν και τακτοποιήθηκαν. Ακόμα ο Eynard (Ευνάρδος)

έστειλε εφίπια, χαλινούς, πιστόλες, αραβίδες και λόγγες για 200 ίππους¹⁰. Ο Σντζιλάν διέταξε την ταξινόμηση των σφαιρών των τηλεβόλων και το χύσιμο σφαιρών για τα τουφέκια¹¹. Ο Εϊδεκ εκπαίδευε διαρκώς τους στρατιώτες στην πειθαρχία και στην ορθή εκτέλεση της υπηρεσίας με το παράδειγμα του¹². Με υπομονή προχωρούσε στο ποθούμενο αποτέλεσμα της τάξης και της πειθαρχίας, γιατί με τη βία και τις τιμωρίες δεν θα κατόρθωνε τίποτε. "Αν μετεχειρίζομην βίαν και επιμώρουν, γράφει στα Απομνημονεύματά του, ήθελεν επακολουθήσει βία μεθ' όλων των συμπαρομαρτούντων, διότι δεν είχαν τα μέσα ν'αντεπεξέλθω σθεναρώς. Το τακτικόν σώμα μετ' ου πολύ ήθελεν ελαττωθή, εκ δε των λιποτακτικών άλλοι μεν ήθελον προσκολληθή προθύμως εις τα παλληκάρια, άλλοι δε επιδοθή εις τον ληστρικόν βίον ή προσέλθει παρά τοις χωρικοίς ως εργάται, ή μάλλον εις τα μοναστήρια, και ούτως ήθελον εκμηδενισθή ως προς τους σκοπούς μου. Πραεία αλλά και αυστηρά άμα μεταχειρίσαις και ακριβής πληρωμή του μισθού και του σπηρσιού συνεκράτουν το στρατιωτικόν σώμα μου, όπερ ανήρχετο κατά την αναχωρήσιν μου εις 4 τάγματα

πεζικού, έχοντα ανά εξ λόγγους (το δ'είχε πρότερον 4 τοιούτους), εις 4 ίλας ιππικού, διών την οικήσιν διέταξαν να κατασκευασθί εκ των ευρυχωρών τοίχων παλαιού χανίου εν Άργει ωραίως στρατών μετά στάβλων, έν σύστημα πυροβολικού περιλαμβάνον 6 λόγγους, ένα λόγγον τακτικόν ναυτών, μετά 4 ταχυπλών περαμάτων ληφθέντων από των πειρατών, ήτοι εν όλω εις 2688 στρατιώτας"¹³.

"Αναφορά του συνταγματάρχου κ. Εϊδεκ

Προς τον Εξοχώτατον Κυβερνήτην της Ελλάδος γεγραμμένη τη 3η Ιουλίου 1829.

Παραιτούμενος των χρεών με τα οποία η εμπιστοσύνη της Υ. Ε. με είχε τιμήσει και μέλλων όσον ούπω να επιστρέψω εις την πατρίδα μου, πριν αναχωρήσω από την Ελλάδα, κρίνω χρέος μου, τόσο προς την Κυβέρνησιν, ως και προς εμαυτόν και τους συμβοηθούς μου, να δώσω απλουν και αληθή λόγγων τωνπραχθέντων εις την σφαιράν της πολεμικής και οικονομικής διεθύνσεώς μου καθ'όλον το διάστημα του ενιαυτού εις το οποίον ήμουν αυτών επιφορτισμένος.

Ναύπλιο. Βορειοανατολική άποψη από την Πρόνοια. (Η ελευθέρη Ελλάς και η εσπλητημονική αποστολή του Μορέως. Το λεικωμα Πειτιέ, σ. 53, της συλλογής Στεράνου Βαλλιόδη, έκδ. της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, Αθήναι 1971).

Τοπογραφικό της πόλης του Ναυπλίου, με ημερομηνία 26 Σεπτεμβρίου 1833. (Αρχείο αρχιτέκτονα Λουκιανού Παγώνη).

Οικονομία του Αργολικού κόλπου

Επισκευαί και οικοδομαί, νοσοκομεία και στρατιώνες

Οπλοθήκη

Μία των πρώτων φροντίδων, μετά την αποκατάσταση της ευταξίας εις το Ναύπλιον, ήτο να συναχθώσι τα διεσκορπισμένα λείψανα του πυροβολικού και άλλων πραγμάτων οπλισμού και πολεμικής παρασκευής.

Βοηθούμενος από τους Ψαριανούς ναύτας, τους υπό των ανδρείων πλοίαρχων Νικόδημον, έκαμα και έβγαλαν από την θάλασσαν πέντε μορτάρια με τας αμάξας των, από χυτών αγγλικών σιδήρων, ως και τρία στηρίγματα λιθοβόλων μορταρίων ξυλίνων. Εφρόντισα την καταμέτρησιν και την κατάταξιν εις σωρούς τών εδώ και εκεί διασπαρμένων σφαιρών, την κάθαρσιν της οπλοθήκης, όπου ευρίσκοντο εκατοστύσις τινές τουφεκίων, βαρέλια και κιβώτια περιέχοντα δισκία, πύλους, πυροτεχνήματα, πυρίτιδα, πέτρας τουφεκίων κτλ., επισυρρευμένα χωρίς τάξιν καμμίαν.

Μετά ταύτα, αι αποθήκαι των Μεθάνων ευκαιρώθησαν εδώ. Η διεύθυνσις της οπλοθηκής ενειπιτεύθη εις τον λοχαγόν κύριον Σίντζλιαν και εντός ολίγου αποκατεστάθη ευταξία, κατεστρώθησαν κατάστιχα,

σύλλογοι εργατών εσχηματίσθησαν, νέα εργοστάσια κατασκευάσθησαν και το νέον τούτο κατάστημα, όχι μόνον εχορήγει τα όπλα εις το Τακτικόν Σώμα, το οποίον ετριπλασιάσθη, αλλά και υπέρ τας 3.000 τουφεκίων σκωριασμένων εδιωρθήθησαν εκεί και εδοκιμάσθησαν. Τα οπλοστάσια εγεμίζοντο, και την παρούσαν ώραν ευρίσκονται, εκτός τού διά το Τακτικόν Σώμα διωρισμένου πλήρους οπλισμού, και 8.000 περίπου νέα τουφεκία, εξ ων αι μιν 3.000 εδόθησαν από την Γαλλίαν αι δε 4.340 ηγοράσθησαν παρά της Κυβερνήσεως.

Άριστον όπλισμα, συγκείμενον από σπαθία, λόγχας, πιστόλια, καρβίνας και επισήματα πλήρη διά 220 σπείσις, τα οποία η Κυβερνήσις ηγόρασεν από την Γαλλίαν, ευρίσκονται εις την οπλοθήκην και εις το κατάστημα της επί των ενδυμάτων επιτροπής.

Επισκευάσθησαν τρία κανόνια των 6 και τρία οβουζία των 12, μόνα λείψανα πεδινού πυροβολικού, έως ου η μεγαλωδωρία των Γάλλων μάς εχορήγησεν αιγυπτιακόν κανονοστάσιον, συγκείμενον από εξ κανόνια των 6, και έτερον από εξ οβουζία ορεινά με όλην την αποσκευήν αυτών και πολεμοδρακία.

Τμήμα αξιολόγων εργατών Γάλλων, ενωμένων με τους ολιγαριθμούς εδικούς μας, ενασχολείται να ανακαινίση το βαρύ πυροβολικόν του φρουρίου:

και εντός ολίγου οι προμαχώνες θέλουσιν εφοδιασθί με τα αναγκαία πυροβόλα καταλλήλου χωρητικότητος, αι δε κανονοστάσια και τα σκεύη αυτών θέλουσιν είσθαι η δι'όλου νέα ή επισκευασμένα ολοτελώς.

Η Κυβερνήσις επήρην από το φρούριον τούτο 34 κανόνια ορειχάλκινα διαφόρου μεγέθους, άχρηστα, τα οποία ανεπληρώθησαν από καλά κανόνια εκ σιδήρου χυτού.

Δεν ημπορώ να τελειώσω το άρθρον τούτο, χωρίς να επαινέσω πρεπόντως τον έμφορνα ζήλον και την επημέλειαν του λοχαγού κυρίου Σίντζλιαν, ως και του υπολοχαγού Βουρχέτου, του αρχηγού των Γάλλων εργατών. Ο καταλιματίας κύριος Όδιον έβαλε τάξιν και σαφηνειαν αξιομίμητον εις τα κατάστιχα της οπλοθήκης, εις τας αποθήκας και το οπλοστάσιον, το οποίον μέλλει να μετατεθί εις τον Ιτζκαλέ, διότι οι τόποι της οπλοθήκης είναι υγροί και εκ τούτου η διατήρησις των όπλων επιφέρει πολλήν δαπάνην.

Τακτικόν Σώμα

Η επί της ενδυμασίας επιτροπή

Κεντρικόν Πολεμικόν Σχολείον

Ευτυχία και χαρά εις εμέ αν οι σύντροφοί μου και εγώ εδυνήθημεν να κατασταθώμεν χρήσιμοι εις τούτον τον περίωμον τόπον, αφηρόντες σημαία τινά της φιλοπονίας μας, ικανά να διατηρήσουν καλήν μνήμην του ονοματός μας μεταξύ των Ελλήνων.

Εμί με βαθίτατον σεβας της Ύμετέρας Εξοχώτητος ταπεινότητας και ευπειθέστατος δούλος.

Κάρολος Εΐδεκ." 14

Στην Δ' Εθνική Συνέλευση των Ελλήνων στο Άργος (11 Ιουλίου 1829), κατά τη Ζ' Συνεδρίαση στις 19 Ιουλίου, ο Ανδρέας Μεταξάς, μέλος επί των Στρατιωτικών του Γενικού Φροντιστηρίου, έθεσε υπόψη της Συνελεύσεως "αναφοράν του Συναγματοάρχου Κυρίου Ευδέκου αποπειρομένην προς την Κυβέρνησιν, δι' ης ειδοποιών την όσον ούλη ή της Ελλάδος εις την πατρίδα επι-

στροφή του, δίδει προς την κυβέρνηση λόγον ακριβή των πράξεών του, αναφορικά εις την σφαιράν της πολεμικής και οικονομικής Δευθενόσεως την οποίαν ενεισητεύθη παρα της Κυβερνήσεως προ ενός χρόνου. Τα μέτρα, τα οποία έλαβεν ο γενναίος ούτος Φιλέλλη, διά να καταστήθην η ευταξία, εμπιστευθείς την Φρουραρχίαν του Ναυπλίου· η επιμέλεια την οποίαν κατέβαλε διά να επισκευάζη και να καθαρίσθαι τα κανονιστάσια και προμαχώνας, διά να σιτηθή στρατιωτικόν νοσοκομείον και να ανορθώθη δημόσια καταστήματα, διά το Στρατιωτικόν χρέισμα, διά να διαδίδηθαι η δικαιοσύμη κατά μέρος την πόλιν· η εμφάνη και πιστή οικονομία των οποίων έλαβε παρά της Κυβερνήσεως πόρον επί των εθνικών δικαιωμάτων, και προ τούτου η κανονική διάταξις της εισπράξεως τούτων διά τιμίαν και πιστών υπαλλήλων, ένεκα των οποίων ήμερσαν τα εκ τούτων εισοδήματα παλαστασίως· η πρόδος και βελτιώσις του Τακτικού Σώματος· η πρόβλεψις και τακτοποίησις των αναγκαιούτων εις τούτο, όλα ταύτα διαταχθέντα παρά της Κυβερνήσεως και εκτελεσθέντα διά της επιμέλειας του Φιλέλληος τούτου, εμφανίζονται εις την αναφοράν του καταφυγθέντων υπ' αριθμ. 20 των εισορημώνων (ΣΑ). Η Συνέλευσις εμαρτύρησεν ευφρόσυνην και ευγνωμοσύνην προς τον επίσημον τύπον Εθνομαικόν και τους συμπαράξοντας μετ' αυτού, τον Λαχάγον Κύριον Σινταλίαν, τον υπολαχάγον Βουρχέτον, αρχηγόν των Γάλλων εργατών, και τον Κύριον Όσονα. Ενεκρήθη δε να κοινοποιηθί προς την Κυβέρνησιν, διά να εροδιότη τον γενναίον Φιλέλληνα και τους περί αυτών να επίσημα ενδεικτικώς της ευχαριστίας και ευγνωμοσύνης του Έθνους (ΣΒ).¹⁵

Η ευγνωμοσύνη του Έθνους εκφράσθησεν στην απάντησιν του Κυβερνήτη προς τον Έτεκ στις 22 Ιουλίου 1829, στην οποία μεταξύ άλλων αναφέρονταν και τα παρακάτω: «Ομοφώνως η Συνέλευσις επιηγήσατο ευχαριστίας υπέρ υμών και Μας προσεκάλεσε να γένωμεν περί τούτων αι διεργμηνεις αυτής. Εκληρωθέντες του χρόνου τούτου, σπουδευόμεν να σας εκφράσωμεν κατ'αυτήν

την περίστασιν την όσην θα δοκιμάσωμεν ευχαριστήσιν, πέμποιοντες σας της στρατηγίας το δίπλωμα... θέλωμεν πέμψει, επίσης, με την αυτην ευχαριστήσιν προς τον λοχαγόν κ. Σινταλίαν τιμητογράφις δίπλωμα. Τα δειγματα ταύτα της ευγνωμοσύνης του Έθνους προς δύο αξιωματικούς, εθώς υπρητήσαντας την πατρίδα του, θέλωμ αποδείξει πόσον η Κυβέρνησις τους τιμά και πόσον επιθυμεί να τους ιδή επανελθόντας εις την Ελλάδα, να εξακολουθήσουν να συνεργάζονται εις την ανάπτυξιν και τελειοποίησιν του πολεμικού οργανισμού της...¹⁶

Μαζ με τον Έτεκ παραιτήθηκε και επέστρεψε στην πατρίδα του και ο Σινταλιάν¹⁷. Ο υπολαχάγος του ιππικού Ρουρχερ (Βουρχέτος), που παρέμεινε στην Ελλάδα, παρέμεινε εξαιρετες υπηρεσίες με την προμήθεια του πολεμικού υλικού και την εποπτεία του Οπλοστασίου¹⁸. Αργότερα, όταν ανέλαβε τη διοίκηση του Τακτικού Στρατού ο Τρεζελί (Τρεζέλι), ο υπολαχάγος Ρουρχερ ανέλαβε την διεύθυνση του οπλοστασίου, καθόσον "συνεστήθη ιδιαίτερα διοικήσις διά το υλικόν των οπλοστασίων, αξιωματικώ απεστάλησαν εις τα φρούρια, όπως καταγράφισι το εν αυτοίς υπάρχον υλικόν και φροντισίω περι της συντηρησεώς του, ιδία δε εκ πάντων των φρουρίων λογιστικώ έκθεσις εστάλη εις του Πουράς"¹⁹.

Το Οπλοστάσιου του Ναυπλίου, που λειτουργήσε με μερικές διακοπές έως τα πρώτα χρόνια της βασιλείας του Γεωργίου Α', παρουσίασε μεγάλη δραστηριότητα στα πρώτα χρόνια της ίδρυσής του και μπορεί να θεωρηθεί μια από τις πρώτες βιοτεχνίες της νεότερης Ελλάδος.

Σημειώσεις

1. Γενική Εφημερίς της Ελλάδος, "Εγχώριαι αδελφές από Ναυπλίου", Αριθ. 10, σ. 38, εν Ναυπλίου, Σάββατον, 7 Νοεμβρίου 1825.
2. "Ελληνικά Χρονία", "Εξωτερικά", αριθμ. 1006ς, Δελτίον έτος σ. 4, Μεσαυγύστην, 12 Δεκεμβρίου 1825 Σάββατον.
3. Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας 1821-1832, "Αι Εθνικά Συνέλευσις", τόμος Β', σ. 590, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
4. Γενικά Αρχεία του Κράτους, Περίοδος Γ', αριθμός ενγράφου 17.860. Βλ. Νίκος Βασιλάτος, Όπλα 1790-1860, Μνημεία Ελληνικής Ιστορίας και Τέχνης, σ. 62, ΕΟΜΜΕΚ, Αθήνα 1986.

5. Γενικά Αρχεία του Κράτους, Περίοδος Γ', Αριθμός ενγράφου 15.559. Βλ. Νίκος Βασιλάτος, όπ. παρ. σ. 63.
6. Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας μέχρι της εγκαταστάσεως της Βασιλείας, τόμος Δ', Γ' Βουλευτική περίοδος 1824-1826. Πρακτικά του Βουλευτικού Σώματος", σ. 498, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
7. Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας μέχρι της εγκαταστάσεως της Βασιλείας, τόμος Δ', Γ' Βουλευτική περίοδος 1824-1826. Πρακτικά του βουλευτικού σώματος", σ. 426-427, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
8. Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας μέχρι της εγκαταστάσεως της Βασιλείας, τόμος Δ', Γ' Βουλευτική περίοδος 1824-1826. Πρακτικά του Βουλευτικού Σώματος", σ. 432-433, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
9. "Εκ των Απομνημονευμάτων του Βασιρικού Αντιστρατήγου Καρόλου Βαρόνου Ριέκε. Τα των Βασιρικών Φυλάγγων εν Ελλάδι κατά τα έτη 1826-1829", ΑΡΜΟΝΙΑ, τόμος Β', σ. 496.
10. "Εκ των Απομνημονευμάτων του Βασιρικού Αντιστρατήγου Καρόλου Βαρόνου Ριέκε", ΑΡΜΟΝΙΑ, τόμος Β', όπ. παρ. σ. 496.
11. "Εκ των Απομνημονευμάτων του Βασιρικού Αντιστρατήγου Καρόλου Βαρόνου Ριέκε", όπ. παρ. σ. 496.
12. "Εκ των Απομνημονευμάτων του Βασιρικού Αντιστρατήγου Καρόλου Βαρόνου Ριέκε", όπ. παρ. σ. 496.
13. "Εκ των Απομνημονευμάτων του Βασιρικού Αντιστρατήγου Καρόλου Βαρόνου Ριέκε", όπ. παρ. σ. 542.
14. Το πλήρες κείμενο της αναφοράς υπάρχει στα Αρχεία της Ελληνικής Πολιτείας 1821-1832, "Αι Εθνικά Συνέλευσις", τόμος Β', σ. 479-488, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973. Βλ. και Μιχαήλ Γ. Αμυρινιώτη Η Ναυτεία από τον αρχαιότερον χρόνον μέχρι τον καθ' ημάς, σ. 285-287, έκδοσις Β', Αθήνα 1950.
15. Ανδρέου Τ. Μάμακου, Τα κατά την αναγέννησιν της Ελλάδος, ήτοι αλληλογηία των περί τη αναγεννησάντων Ελλήνων συναρχαίων Πολιτεματών, Νόμων και άλλων επιστημών πρόσον από του 1821 μέχρι του 1832, τόμος ΙΑ', σ. 41-42, Αθήνα 1862.
16. Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας 1821-1832, "Αι Εθνικά Συνέλευσις", τόμος Β', σ. 487, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
17. Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας 1821-1832, "Αι Εθνικά Συνέλευσις", τόμος Β', σ. 488, έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
18. Dr. Karl Mendelssohn Bartholdy, Graf Johann Kapodistrias, σ. 115, Berlin 1864. Βλ. και: Κερκόπουλος Μετσόβιονος Βαρθολομίου, ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως, μετ' αλληλογηίας και επιστολών Η. Οκονομουλάου, τόμος Β', σ. 853, εν Αθήναις 1895.
19. Καρόλου Μεντελσώνου Βαρθολομίου, όπ. παρ. τόμος Β', σ. 853, εν Αθήναις 1896.

The Naflion Arsenal

G. Rouskas

On September 1825, the French colonel Arnaut together with French engineers, sent by the Charitable Committee of Paris, arrived in Greece. Arnaut founded an Arsenal in Naflion, incorporating the old Army Arsenal for the production of cannons and light firearms as well as polearms and explosives. The Naflion Arsenal, which operated with minor interruptions until the first years of King George I reign, can be considered one of the first small industries of Modern Greece.

Βιβλιογραφία

- Εφημερίς της Ελλάδος, Αριθμ. 10, εν Ναυπλίου, Σάββατον, 7 Νοεμβρίου 1825.
Ελληνικά Χρονία, Αριθμ. 1006ς, Δελτίον έτος, Μεσαυγύστη, 12 Δεκεμβρίου 1825 Σάββατον.
Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας 1821-1832, "Αι Εθνικά Συνέλευσις", τόμος Β', έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
Αρχείο της Ελληνικής Πολιτείας μέχρι της εγκαταστάσεως της Βασιλείας, τόμος Δ', Γ' Βουλευτική περίοδος 1824-1826. Πρακτικά του Βουλευτικού Σώματος", έκδοσις Βιβλιοθήκης της Βουλής των Ελλήνων, Αθήνα 1973.
Νίκος Βασιλάτος, Όπλα 1790-1860, Μνημεία Ελληνικής Ιστορίας και Τέχνης, ΕΟΜΜΕΚ, Αθήνα 1986.
"Εκ των Απομνημονευμάτων του Βασιρικού Αντιστρατήγου Καρόλου Βαρόνου Ριέκε. Τα των Βασιρικών Φυλάγγων εν Ελλάδι κατά τα έτη 1826-1829", ΑΡΜΟΝΙΑ, τόμος Β', εν Αθήναις 1901.
Γ. Αμυρινιώτη, Η Ναυτεία από των αρχαιότερον χρόνον μέχρι τον καθ' ημάς, έκδοσις Β', Αθήνα 1950.
Ανδρέου Τ. Μάμακου, Τα κατά την αναγέννησιν της Ελλάδος, ήτοι αλληλογηία των περί τη αναγεννησάντων Ελλήδ συναρχαίων Πολιτεματών, Νόμων και άλλων επιστημών πρόσον από του 1821 μέχρι του 1832, τόμος ΙΑ', Αθήνα 1862.